

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารงานของ รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรกรณี การแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรกับการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1.2 เพื่อนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ไปวิเคราะห์การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับประชากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มประชาชนทั่วไปจำนวน 269 คน (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหารจำนวน 57 คน (3) กลุ่มผู้นำชุมชน ครู ผู้นำศาสนาจำนวน 58 คน และกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 10 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสำคัญดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 384 คน และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 10 คน

2) ข้อมูลทุติยภูมิ การจดบันทึกการสัมภาษณ์บุคคลทางโทรทัศน์ในรายการช่วยคิดช่วยทำทางช่อง 3 รายการสยามเช้าทางช่อง 5 รายการซีพอร์โลกลงทางช่อง 9 รายการพิเศษช่อง 11 ทางทีไอทีวีรายการ ตัวจริงชัดเจน และรายการถอดรหัสเรื่อง ซอด้วงที่เปื้อนเลือด รวม 15 คน และจากการศึกษาค้นคว้า ทางด้าน เอกสาร ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ ข่าวสารทางวิทยุ สื่อโทรทัศน์ ข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจน แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวข้องการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเสนอข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบโดยใช้ค่า ไค-สแควร์ (Chi-square) รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า

- 1) อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.0
- 2) สถานภาพส่วนใหญ่มีสถานโสดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.0
- 3) วุฒิกการศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 68.8
- 4) อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น ๆ เช่นรับจ้าง พนักงานราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 59.9

1.3.2 การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

1) ด้านหลักนิติธรรม

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความคิดเห็นต่อการออกพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในสามจังหวัดภาคใต้ ($\bar{x} = 3.57$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักนิติธรรม ได้แก่

1. การออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การบังคับใช้กฎหมายกับทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติและให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

3. ความคิดเห็นกรณี เหตุการณ์ กรือเซะ และตากใบ

2) ด้านหลักคุณธรรม

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การที่รัฐบาลได้จัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการร้องเรียน/ร้องทุกข์เกี่ยวกับพฤติกรรมและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ($\bar{x} = 3.20$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักคุณธรรม ได้แก่

1. การใช้หลักคุณธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบการร้องเรียน/ร้องทุกข์เกี่ยวกับพฤติกรรมและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง

3) ด้านหลักความโปร่งใส

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.79$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รัฐบาลได้มีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่ดีในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ ($\bar{x} = 2.97$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักความโปร่งใส ได้แก่

1. รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แสดงความคิดเห็นใช้สิทธิทางการเมือง รับฟังและเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

2. ความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ สามารถแก้ไขปัญหาความไม่สงบได้

3. การทุ่มงบประมาณในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการใช้งบประมาณด้วยความโปร่งใส เกิดผลสัมฤทธิ์

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.77$)

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีการกระจายอำนาจการบริหารงานในหน่วยงานสู่ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{x} = 2.96$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักการมีส่วนร่วมได้แก่

1. การสร้างหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ
2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในพื้นที่

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รัฐบาลมีการส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถ โดยใช้ระบบการให้รางวัลและระบบจูงใจอื่น ๆ ($\bar{x} = 2.85$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักความรับผิดชอบ ได้แก่

1. ผลงานการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่บรรลุเป้าหมาย
 2. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- มีมาตรฐานในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก

6) ด้านหลักความคุ้มค่า

พบว่า แนวคิดของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รัฐบาลมีการทุ่มงบประมาณ สร้างสรรค์ ส่งเสริมการประกอบอาชีพใหม่ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ($\bar{x} = 2.76$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญด้านหลักความคุ้มค่าได้แก่ รัฐบาลมีการใช้งบประมาณ ทรัพยากรด้านกำลังพล โดยเฉพาะกำลังทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเพื่อแก้ไขปัญหา มีความคุ้มค่า ประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.3 การนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาแก้ไขปัญหาสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

การนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หากทุกฝ่ายมีความเข้าใจ น้อมนำพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ จะทำให้การแก้ปัญหาความไม่สงบประสบผลสำเร็จ ($\bar{x} = 3.76$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่

1. การบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึง สิทธิเสรีภาพ ความชอบธรรม ความยุติธรรมเป็นหลัก ด้วยความเสมอภาค
2. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ
3. ประเด็นความเป็นผู้นำของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะทำที่ที่แข็งแกร่งในการแก้ไขปัญหา

1.3.4 ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นอกจากปัญหาการแบ่งแยกดินแดนแล้ว มีปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องรวมอยู่ด้วย คือปัญหาฮาเสฟติด ปัญหาค้าของเถื่อน ปัญหาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่เสียผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่

1. ปัญหาฮาเสฟติด ปัญหาค้าของเถื่อน ปัญหาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่เสียผลประโยชน์
2. การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ความยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐสามารถทำงานด้านมวลชนเข้ากันได้ดีกับประชาชน
3. ปัญหาความแตกต่างในเรื่อง ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี

1.3.5 การทดสอบสมมุติฐาน สมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ครั้งนี้คือ

1. อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. วุฒิกการศึกษาสถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. อาชีพสถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสมมุติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับ แนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ทั้ง 6 ด้านคือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากสมมุติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านสถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับ แนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสถานภาพ กับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่าสถานภาพมีความสัมพันธ์กับแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ด้านหลักความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่มีความสัมพันธ์

จากสมมุติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับ แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยวุฒิการศึกษา กับกับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่าปัจจัยวุฒิการศึกษามีความสัมพันธ์กับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์

จากสมมุติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับ แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านอาชีพกับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารงานของ รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ผลการศึกษาทั้ง 6 ด้านพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้เมื่อประเมินในแต่ละด้านแล้ว มีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักนิติธรรม มีระดับ

แนวคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล มาประกอบการศึกษาพบว่า หลักนิติธรรม ต้องมีการแบ่งแยกอำนาจ หน่วยงานมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หน่วยงานได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย และผู้มีอำนาจตัดสินใจในหน่วยงานมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากได้แก่ ความคิดเห็นต่อการออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งรัฐบาลของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นเป็นผู้ดำเนินการกำหนดให้ นโยบายในการแก้ไขปัญหาในภาคใต้ ในนามผู้นำของรัฐบาล โดยการกระจายอำนาจมอบหมายให้แม่ทัพภาคที่ 4 เป็นผู้นำแนวคิดและนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) และคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงได้มีการออกกฎหมายซึ่งเป็น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้เพื่อคุ้มครองต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ ในการรักษาความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของทางราชการ แต่จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ต่อเนื่องมาตลอด ทำให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะทหาร ตำรวจ ครู เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง รวมทั้งประชาชนผู้บริสุทธิ์ต่างบาดเจ็บเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รัฐบาลของ พันตำรวจโท ทักษิณ จึงได้มีการระดมกำลัง ทหาร ตำรวจ ลงพื้นที่เป็นจำนวนมากการออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 จึงมีความสำคัญต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการให้การคุ้มครองประชาชนและทรัพย์สินทางราชการ ขณะเดียวกันก็ทำให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก่อการได้ยากขึ้น ผลจากการวิจัยพบว่าความคิดเห็นประชาชนส่วนใหญ่ต่อการออก พระราชกำหนด ฯ จึงเห็นด้วยเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะ กิจถาวร (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงและผลการสำรวจความเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐต่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินซึ่งการศึกษาพบว่า ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐเห็นว่า มีความจำเป็นและควรประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไปอีก แต่การออกพระราชกำหนด ฯ ก็ไม่สอดคล้องกับความเห็นของ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) เพราะเป็นการตัดสินใจของรัฐบาลและรัฐบาลต้องรับผิดชอบ กฎหมายดังกล่าวจะทำให้การทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทยเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น(อ้างในรายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ 2548: 15)

ผลการศึกษายังพบว่า ถ้าหากกลไกแห่งอำนาจรัฐไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม ก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการให้ข้อมูลเบาะแสการกระทำผิดของผู้กระทำความรุนแรง การนำพระราชกำหนด ฯ มาบังคับใช้แม้ว่าจะมีความจำเป็นเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลโครงสร้างการก่อการร้ายและควบคุมสถานการณ์ที่ลุกลามขยายตัวมากยิ่งขึ้น แต่จากสภาพวิกฤตศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังมาก่อน ทำให้การนำมาตราการที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น เป็นเสมือนดาบสองคมที่หากใช้อย่างไม่เหมาะสมสามารถสร้างผลเสียต่อภาครัฐได้มากเช่นกัน ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายโดยการใช้พระราชกำหนด ฯ ยังไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจนว่าทำให้สถานการณ์ดีขึ้น เว้นแต่สามารถควบคุมผู้ก่อเหตุได้อย่างแท้จริงโดยไม่ต้องกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ หรือกระทบต่อความเชื่อมั่นที่มีต่อภาครัฐให้ลดลงไปอีก ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สะท้อนชัดว่ากระบวนการยุติธรรมมีจุดอ่อนอยู่ที่ขาดการกำหนดนโยบายที่เป็นเอกภาพ การบังคับใช้กฎหมายในสถานการณ์ที่ซับซ้อนเช่นนี้ จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายทางอาญาอย่างเป็นระบบสำหรับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และจัดตั้งกลไกที่สามารถเข้าไปผลักดันการปฏิบัติและกำกับนโยบายซึ่งต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยให้เป็นอย่างดีมีเอกภาพ แต่การดำเนินการที่ผ่านมาระบบงานยุติธรรมของประเทศ ยังขาดกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาการกระทำผิดหลักนิติธรรม เช่น การอุ้มฆ่า การซ้อมทรมานผู้ต้องหา เป็นต้น

2) ด้านหลักคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักคุณธรรม มีระดับแนวคิดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลมาประกอบการศึกษาพบว่า หลักคุณธรรมนั้น หน่วยงานต้องปลอดจากการทุจริต ผิดวินัย ผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ และผู้บริหารมีความเป็นกลางนั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อยได้แก่ความคิดเห็นต่อรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ใช้หลักคุณธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่มัสยิด กรือเซะ และ สถานีตำรวจภูธร อ.ตากใบ เกิดจากความผิดพลาดการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ทหาร และตำรวจในการปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมจนกระทั่งมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดในภายหลัง ซึ่งจากการสอบสวนและศึกษาหาข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่เข้าสลายการชุมนุมของประชาชนบริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ ตากใบ จังหวัดนราธิวาส ของคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและความมั่นคงของมนุษย์ คณะกรรมการการต่างประเทศ

และคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา (2548: 217) เรื่องที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ควบคุมตัวผู้ชุมนุมขึ้นรถบรรทุกของทางราชการเพื่อนำตัวไปส่งยังค่าย อิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี ทำให้มีประชาชนเสียชีวิต 85 คนนั้นพบว่าหลังเกิดเหตุการณ์ ความรุนแรงกรณีตากใบ สภาพความมั่นคงรายงานว่าสถานการณ์ดังกล่าวมาถึงจุดที่ประชาชน บางส่วนรู้สึกว้าวุ่นไม่เหลือความเชื่อต่อจากรัฐ เนื่องจากประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องเสียชีวิตขณะอยู่ ในความดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐเสมือนว่าผู้ร่วมชุมนุมไม่ใช่คนไทย ด้วยกันแม้ว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีความแตกต่างจากประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศ ด้วยพื้นฐานทาง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

และศาสนา เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดชนกลุ่มน้อยของ ลิจิต ซีรเวคิน (2521: 2) และ ขจัดกัย บรูษพัฒน์ (2526: 2) ซึ่งกล่าวถึงชนกลุ่มน้อยว่ามีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับชน ส่วนใหญ่ของประชาคมการเมือง และมีความแตกต่างกับชนกลุ่มใหญ่ในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ภาษา ประเพณี และอุดมการณ์ แต่นายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร จะมองการแก้ไข ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเช่นชนกลุ่มน้อยไม่ได้ ต้องมีความเป็นกลางในการแก้ไข ปัญหาให้กับทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติและให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกันกรณี เหตุการณ์ตากใบและกรือเซะจึงเป็นบทเรียนสำคัญของรัฐบาลในการปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่า เทียมกัน โดยมีการบังคับใช้กฎหมายเป็นพื้นฐานกับทุกคนอย่างเสมอภาคตามหลักหลักคุณธรรม

3) ด้านหลักความโปร่งใส ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักความ โปร่งใส มีระดับแนวคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบัน พระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลมาประกอบการศึกษาพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส นั้น ต้องโปร่งใสทั้งด้านโครงสร้างของระบบงาน ระบบการให้ทุนให้โทษ เมื่อได้วิเคราะห์ตัวผู้นำคือ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แล้วจะเห็นว่าด้วยบุคลิกทำที่ที่เป็นคนที่มี ความเชื่อมั่นในตัวเองสูง เป็นนักธุรกิจที่ตัดสินใจรวดเร็วกล้าได้กล้าเสีย และประสบผลสำเร็จใน ทางการบริหารมาตลอด ยิ่งได้รับการไว้วางใจได้เสียงข้างมากในสภาจึงเป็นรัฐบาลพรรคเดียวที่มี ความมั่นใจในนโยบายที่ได้ผล โดยเฉพาะนโยบายประชานิยมที่ได้ผลในทุกสนามการเลือกตั้ง ยกเว้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสที่ไม่สามารถปัดธง พรรคไทยรักไทยในพื้นที่ได้ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดดังกล่าว ก็ยังมีแนวคิดที่จะ กำหนดแบ่งสีของหมู่บ้านเพื่อการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ใหม่ โดยหมู่บ้านที่เป็นสีแดงซึ่งถูก ระบุว่าหมู่บ้านแนวร่วมจะได้รับงบประมาณน้อยหรือถูกตัดงบประมาณการช่วยเหลือเป็นต้น โดยไม่ทราบว่าจะแท้จริงแล้ว พื้นที่ซึ่งมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความรุนแรงสูงหรือที่เรียกว่า

“พื้นที่สีแดง” ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 257 หมู่บ้านจากจำนวนทั้งหมด 1,638 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่น่าสนใจคือปรากฏว่าทั้งสามจังหวัดมีหมู่บ้านสีแดงอยู่ทั้งสิ้น 120 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 46.7 ของหมู่บ้านสีแดงทั้งหมดมีความขัดแย้งทางทรัพยากรคือมีปัญหาอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของชาวบ้าน โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานีเฉพาะในอำเภอที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล พบหมู่บ้านสีแดงถึง 44 หมู่บ้าน (อ้างในรายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ 2548: 15) ดังนั้นหากสีแดงของหมู่บ้านเกิดขึ้นเพราะความรุนแรง ก็เป็นไปได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งทางทรัพยากรอยู่ด้วย ซึ่งมีส่วนผลักชาวบ้านให้เข้าสู่ม็อบแห่งความยากจนประกอบกับการด้อยการศึกษายิ่งก่อให้เกิดความกดดันเพียงพอที่จะใช้ทางเลือกในชีวิต ที่ใช้ความรุนแรงด้านอำนาจรัฐ ดังนั้นวิธีลดปัญหาความรุนแรงทางหนึ่งคือลดความกดดันทางทรัพยากร โดยการให้สิทธิชุมชนจัดการทรัพยากรคือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา และกฎกติกาที่กำหนดในรัฐธรรมนูญไว้แล้วนอกจากนี้ด้านโครงสร้างระบบงานนั้น สมัยรัฐบาลของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการตัดสินใจในนโยบายที่ผิดพลาดนั้นคือ ในปี พ.ศ.2545 ได้มีการยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองกำลังผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.43) ทำให้ขาดหน่วยงานซึ่งเป็นองค์กรที่มีระบบเครือข่ายการรณรงค์ ส่งเสริมคุณธรรมระหว่างหน่วยงานและกลุ่มต่าง ๆ ของกลุ่มสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาที่ตามมาก็คือ การส่งผลให้ภาครัฐห่างออกจากประชาชนในพื้นที่ การร้องทุกข์กล่าวโทษ ผ่าน ศอ.บต. ที่เคยเป็นข้อมูลให้ภาครัฐได้ทราบปัญหา เพื่อนำมากำหนดแนวทางการแก้ปัญหาที่ขาดข้อมูลด้านการข่าวไป พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อาจมีการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาด ด้วยการตั้งสมมุติฐานผิดที่ว่าไม่มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเคลื่อนไหวในพื้นที่ และการยุบโครงสร้าง ศอ.บต. และ พตท. 43 ย่อมจะทำให้รัฐบาลประหยัคงบประมาณที่อนุมัติลงไปทุกปี หรือสามารถที่จะโยกไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวัต บุญรักษา (2548) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีการยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งพบว่า การยุบเลิกศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด ด้วยเหตุผลว่าหนึ่งการยุบเลิกหน่วยงานไม่มีการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่จะเข้าไปปรับผิชอบต่อ สองบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัด (ซีโอไอ) ไม่มีการกิจด้านความมั่นคง สามการตั้งสมมุติฐานผิดที่ว่าไม่มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเคลื่อนไหวในพื้นที่ ทำให้การกำหนดนโยบายใหม่มีความมีความผิดพลาดส่งผลกระทบต่อตามมาอย่างมากมาย ถึงขาดองค์กรในการอำนวยการในพื้นที่ทำให้การแก้ไขปัญหามีแนวทางที่ชัดเจน

และทำการปฏิรูประบบราชการส่งผลกระทบต่อหน่วยงานระดับปฏิบัติ นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มีความรู้ด้านพื้นฐานทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

4) ด้านการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักการมีส่วนร่วมแนวคิดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล มาประกอบการศึกษาพบว่า หลักการมีส่วนร่วม นั้น ต้องมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น ปรีกษาหารือ การวางแผนและการตัดสินใจ จากการศึกษาการบริหารงานของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่าผลจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ เมื่อ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่สามารถปึกธงพรรคไทยรักไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการเลือกตั้งทั้งสองสมัยที่เป็นนายกรัฐมนตรี ประกอบกับเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ก็มักจะตอบโต้โดยการให้ข่าวสัมภาษณ์ด้วยบุคคลิกท่าทีที่แข็งกร้าว ในการถ่ายทอดส่งมอบนโยบายที่มุ่งใช้กำลังเข้าปราบปรามนำไปสู่ความรุนแรงในหลายระดับ เช่น การหายตัวไปของนาย สมชาย นิระไพจิตร การสอบสวนทารุณกรรมผู้ต้องหาการก่อความไม่สงบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนาล (นิโครธา) บุญนาค (2531) เรื่อง นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้ความเห็นไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้อยู่ที่นโยบายของรัฐบาลแต่อยู่ที่ข้าราชการของรัฐผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่มากกว่า นอกจากนี้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยังปฏิเสธแนวทางสันติวิธีที่เคยได้มอบหมายให้นาย จาคูรงค์ ฉายแสง ซึ่งทำหน้าที่รองนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ลงพื้นที่ไประดมความคิดเห็นของประชาชนและผู้นำทางศาสนาในพื้นที่เพื่อนำมาเป็นข้อมูลแก้ไขปัญหาแต่ก็ไม่ได้นำมาใช้จนนาย จาคูรงค์ ฉายแสง เกิดความรู้สึกว่าถูกหลอกใช้เมื่อมีปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วน (ฮ้างใน จาคูรงค์ ฉายแสง 2547) โดยรัฐบาลไม่เคยนำความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ไปปฏิบัติจริงเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ทำให้ขาดการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาจากประชาชน จึงไม่ส่งเสริมและสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่ง บุญเสริม นาคสาร (2548) ให้ความหมายประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า คือการที่อำนาจการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อยแต่ควรได้รับการจัดสรรระหว่างประชาชน เพื่อให้ทุก ๆ คนมีโอกาสมือถือพิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

ยิ่งกว่านั้น พันตำรวจโท ทักษิณ นายกรัฐมนตรี ยังใช้คำพูดต่อสาธารณะชนที่ชี้ให้เห็นการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา อาทิเช่น “โจรกระจอก” “ตายไปนี่ก็ว่าจะได้ขึ้นสวรรค์แต่

ต้องลงนรก” “ข้ามก็ข้ามไป” “จะปราบให้สิ้นซาก” “at any cost at any price” “มันเหมือนอาการคนใกล้ตาย ต้องรุนแรงหน่อย” (อ้างใน คณะกรรมการการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา 2548) เสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้นำแห่งความรุนแรงอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ซึ่งไม่ใช่แบบอย่างของผู้นำสันติภาพที่มีคุณธรรม และมีวุฒิภาวะในทางประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกพร วชิรานุกรกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงระบบที่เป็นสาเหตุสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่า สาเหตุหลักในการแก้ปัญหาหากลุ่มโจรก่อการร้ายและเหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบันไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจาก ความมีทิฐิของผู้ใหญ่ในรัฐบาลที่ไม่ยอมรับว่ายังมีกลุ่มโจรก่อการร้ายในพื้นที่

5) หลักความรับผิดชอบ ผลจากการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักความรับผิดชอบ มีระดับแนวคิดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล มาประกอบการศึกษาพบว่า หลักความรับผิดชอบนั้น หน่วยงานต้องมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบติดตามประเมินผล หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ระดับความเห็นต่อผลงานในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และความคิดเห็นต่อตัวผู้นำคือ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ว่าเป็นผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดีมีมาตรฐานในการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก

ประเด็นผลงานในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จากการศึกษาพบว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ให้สัญญาประชาคมกับประชาชนภายหลังจากได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2548 ได้กล่าวให้สัญญาประชาคมในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า เป็นปัญหาที่ยังไม่ทำให้ประเทศชาติเป็นหนึ่งจึงจำเป็นต้องเดินหน้าในการปกป้องผู้บริโภค จะให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมาภายใต้รัฐธรรมนูญ จะมีการดูแลการศึกษาและเศรษฐกิจของพี่น้องประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (อ้างใน สำนักงานกระทรวงมหาดไทยส่วนหน้าจังหวัดยะลา 2547) แต่ว่าผลงานในการแก้ไขปัญหาที่ไม่ได้คืบหน้าการก่อเหตุร้ายกลับทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเหตุการณ์ปล้นอาวุธทางราชการ เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยกองกำลังติดอาวุธไม่ทราบฝ่ายจำนวน 60 คน บุกโจมตีกองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส และสังหารทหารไป 4 นาย ก่อนหลบหนีไปพร้อมกับอาวุธปืนเอ็ม-16 และอาวุธปืนสั้นรวม 437 กระบอก และเหตุการณ์ลอบเผาโรงเรียนของรัฐ ช่วงเวลาใกล้เคียง

กับเหตุการณ์บุกรุกเข้าโจมตีค่ายทหารเกิดการลอบเผาโรงเรียนของรัฐรวม 20 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการลอบเผาป้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจอีก 2 แห่ง ในพื้นที่ 11 อำเภอ จากจำนวน 13 อำเภอของจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเหตุการณ์ทำนองเดียวกันเคยเกิดขึ้นเมื่อช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2536 โดยมีการลอบเผาโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อม ๆ กันถึง 39 แห่งในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

ประเด็นเกี่ยวกับ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดีมีมาตรฐานในการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักนั้น เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงที่สำคัญสองเหตุการณ์ด้วยกันคือ กรณีที่มีสยิดกรือเซะ ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 เป็นเหตุการณ์ที่คนรุ่นหนุ่มเป็นส่วนใหญ่เข้าทำพิธีทางศาสนา และประกาศการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐด้วยการทำร้าย ชิงอาวุธ และยึดมีสยิดกรือเซะเป็นสถานที่ต่อสู้จนถูกฆ่าตายหมด อีกกรณีคือเหตุการณ์ความรุนแรงที่อำเภอตากใบ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยเจ้าหน้าที่ใช้กำลังสลายการชุมนุมของประชาชนบริเวณที่หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยมีการควบคุมตัวผู้ชุมนุมขึ้นรถบรรทุกทางราชการเพื่อนำส่งไปที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานีในระหว่างการสลายการชุมนุมและการขนส่งผู้ถูกจับกุมไปยังจุดหมาย ทำให้มีผู้เสียชีวิตเบื้องต้น 85 คน แม้ว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ออกมาแสดงความเสียใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้แสดงความรับผิดชอบในนโยบายที่เป็นสาเหตุความรุนแรง เพียงแต่ได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อหาคนกระทำผิดมาลงโทษ เหตุผลดังกล่าวแสดงถึงการดำเนินการต่อกรณีเหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะและตากใบของเจ้าหน้าที่ ไม่มีเอกภาพการดำเนินการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจนกระทั่งมีผู้เสียชีวิตอย่างมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภพร วชิรานุกรกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงระบบที่เป็นสาเหตุสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า สาเหตุอีกประการหนึ่งคือความไม่มีเอกภาพทางความคิดของผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ทำให้ไม่สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงประเด็น ถึงแม้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รับปากและให้สัญญาว่าจะจ่ายค่าชดเชยให้กับญาติพี่น้องผู้เสียชีวิตแต่ไม่ได้พูดถึงการเยียวยาทางด้านจิตใจ เหตุการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของ คณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา (2547) ที่เห็นว่าบาดแผลทางร่างกายที่ประชาชนได้รับอาจรักษาให้หายคืนสู่สภาพปกติได้ไม่ช้า แต่บาดแผลทางใจอันเกิดจากการกระทำทารุณกรรมที่ครอบครัวผู้ตายต้องเผชิญนั้นยากที่จะเยียวยาได้โดยง่ายสิ่งที่จำเป็นเร่งด่วนในขณะนี้ที่ครอบครัวของประชาชนผู้สูญเสียต้องการมากที่สุด ไม่ใช่ค่าชดเชยใดๆ แต่เป็น “การแสวงหาความจริง” และ “การแสดงความรับผิดชอบ” ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอันเป็นที่รักของเขา

นอกจากนี้คำพูดของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในบางเหตุการณ์ยังไม่ส่งเสริมในเชิงบวกสำหรับการแก้ไขปัญหา เช่น ได้กล่าวในรายการวิทยุ “นายก ฯ ทักษิณคุยกับประชาชนเมื่อ” วันเสาร์ที่ 21 พฤษภาคม 2548 โดยกล่าวว่า “เมื่อวันพฤหัสบดีที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ได้ตรวจค้น จีฮาดวิทยา หรือปอเนาะ จีฮาด และได้พบกระสุนปืน หลักฐานเกี่ยวกับการฝึกกำลังทหาร เอกสารลับเกี่ยวกับ รัฐ อีสระปัตตานี และแผ่น ซีดี การฝึกอาวุธของขบวนการ อัลเคดาร์” ซึ่งคำพูดดังกล่าวไม่ได้แยกแยะว่าเป็นปัญหาของบุคคลไม่ใช่สถาบัน เป็นสาเหตุนำไปสู่ความรู้สึกละแวกแยกจากการถูกเลือกปฏิบัติ

6) หลักความคุ้มค่า ผลจากการศึกษาพบว่า การบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านหลักความคุ้มค่า มีระดับแนวคิด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2548) ที่กำหนดตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล มาประกอบการศึกษาพบว่าหลักความคุ้มค่านั้นต้องประหยัคมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีศักยภาพในการแข่งขัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อยได้แก่รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีการใช้งบประมาณคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและการใช้งบประมาณเป็นไปอย่างประหยัค มีการรายงานผลการทำงานและแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ประเด็นการใช้งบประมาณคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน จากการศึกษาการบริหารงาน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พบว่ามีกรทุ้มเทงงบประมาณ กำล้างพล และอาวุธยุทโธปกรณ์เป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ไขปัญหาคความไม่สงบนั้นเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ ศรีสมภพ จิตรกริมย์ศรี (2550, 25 มิถุนายน) ซึ่งได้สรุปข้อมูลที่น่าสนใจไว้ คือตั้งแต่เดือน มกราคม- พฤษภาคม 2550 มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต 6,854 คน โดยมีผู้เสียชีวิตประมาณ 2,303 คน และบาดเจ็บ 3,793 คน โดยในช่วง 3 ปีกับอีก 6 เดือนที่ผ่านมา รัฐบาลใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหาไปมากกว่า 3 หมื่นล้านบาท ส่งกองกำลังทหารไปรักษาความสงบในพื้นที่มากกว่า 2 หมื่นนาย การวางแผนในระยะยาวยังไม่สามารถกระทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาเรื่องเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนความเป็นเอกภาพในยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะกลไกอำนาจรัฐอันได้แก่ การเมือง กองทัพ ตำรวจ พลเรือน เช่น มหาดไทยและส่วนราชการอื่น ๆ ยังไม่สามารถประสานเป็นหนึ่งเดียวได้ แม้กระทั่งตัวผู้นำคือนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) คือนายอานันท์ ปันยารชุน ยังมีความเห็นขัดแย้งกันทำให้เจ้าหน้าที่สับสนไม่เข้าใจจุดยืนในการปฏิบัติ เช่น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องการให้มีพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2528 แต่ประธาน กอส. ต้องการใช้นแนวทางสมานฉันท์และมองว่าอาจสร้างปัญหาได้

หากเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการไม่เที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภพร วชิรานุกรกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปังจัยเชิงระบบที่เป็นสาเหตุสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สาเหตุหลักในการแก้ปัญหากลุ่มโจรก่อการร้ายและเหตุการณ์ความรุนแรงในปัจจุบันไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก ความมีทิฐิของผู้ใหญ่ในรัฐบาล สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ความไม่มีเอกภาพทางความคิดของผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ทำให้ไม่สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงประเด็น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรเองก็ยอมรับว่าการที่ประชาชนยังไม่ได้รับการคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินก็เป็นการยากที่จะให้ความร่วมมือกับฝ่ายรัฐ อาจเป็นเพราะกลัวหรือไม่มีศรัทธาซึ่งฝ่ายรัฐต้องพยายามสร้างศรัทธาให้ได้ไม่เช่นนั้นการระดมสรรพกำลังก็ไม่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ (อ้างในทักษิณ ชินวัตรและอนันต์ ปันยารชุน 2548)

2.2 การนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลจากการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากได้แก่ หากทุกฝ่ายมีความเข้าใจ น้อมนำพระราชดำรัส เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ มาใช้ปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ จะทำให้การแก้ปัญหาคความไม่สงบประสบผลสำเร็จ พระราชดำรัส ฯ เปรียบเสมือนยุทธศาสตร์พระราชทาน ที่เป็นกุญแจสำคัญ เพื่อนำความสงบสุข สันติ กลับคืนสู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีนั้น เป็นตัวแบบสำคัญของขบวนการแก้ไขปัญหาทั้งปวง ที่กลไกอำนาจรัฐซึ่งได้แก่ การเมือง กองทัพ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องนำไปปฏิบัติโดยต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรมขึ้นมาอีก ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม โดยร่วมมือกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มสื่อมวลชนให้มาร่วมเรียนรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมเพื่อให้เกิดการผลักดันแนวทางพัฒนายุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ถึงแม้ว่าสถานการณ์ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะยังคงมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แต่หากมีการนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้น โดยใช้กลไกเครื่องมืออำนาจรัฐซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดับไฟใต้น้ำจะทำให้สถานการณ์ในสามจังหวัดภาคใต้ดีขึ้น

ความมีเอกภาพทางยุทธศาสตร์จึงมีความสำคัญอย่างมากในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร จะต้องเป็นเอกภาพด้วยการมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำงาน

นำไปสู่ความขัดแย้งแตกความสามัคคี ข้อสำคัญประชาชนทั้งชาติต้องร่วมกันพัฒนา ร่วมกันเข้าใจ และร่วมกันปฏิบัติ โดยเฉพาะกองทัพเป็นองค์กรที่เข้าใจเชิงยุทธศาสตร์มากที่สุด เพราะมีบทเรียน จากประสบการณ์ในการทำยุทธศาสตร์ยุคความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งเคยใช้ได้ผล มาแล้วกับคอมมิวนิสต์ ยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญจึงควรอยู่ภายใต้ร่มเงายุทธศาสตร์สมานฉันท์และ สันติวิธี ที่จะเป็นทางออกที่ดีและปลอดภัยที่สุด การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้าก็ต้องอยู่ภายใต้ ร่มเงายุทธศาสตร์สมานฉันท์และสันติวิธี ซึ่งจะได้รับความเห็นพ้องจากประชาคมโลกมากที่สุด เหตุผลดังกล่าวจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สักคีชัย ฐวีวรรณ (2549) เรื่อง การเอาชนะความ รุนแรงเหตุการณ์ในสามจังหวัดภาคใต้ด้วยพลังสมานฉันท์ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ของกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ จึงควรจะนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มาปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินการร่วมกับการทำยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรม เช่น การออกพระราชกำหนด ฯ เจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจต้องมีการบังคับใช้กฎหมายกับทุกคนอย่างเสมอภาคด้วยหลักคุณธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและ ให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การจับกุมหรือการปราบปรามต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ที่ทุกคนยอมรับ มีหลักฐานที่แน่ชัดในการปฏิบัติของเชิงยุทธวิธีเพื่อให้เกิดความโปร่งใสจากการ ปฏิบัติ อันจะทำให้ฝ่ายรัฐได้รับการยอมรับจากประชาชนจนเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขจัด ความหวาดระแวงให้ออกไปและก่อให้เกิดการร่วมมือกับรัฐมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนกล้าที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากขึ้น อันถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์การเมืองนำการทหารที่ สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบูรณาการทางการเมือง (Political integration) หรือการ บูรณาการแห่งชาติ (National integration) ของ คาร์ล คอยท์ซ (Karl Deutsch 1963: 677) และ แนวคิดของ จาคอบ และทิวเน (Philip Jacob and Henry Teune 1964: 4) ดังนั้นเจ้าหน้าที่รัฐโดย เฉพาะตัวผู้นำคือ นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส ไม่มองว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เปรียบเสมือนชนกลุ่มน้อย ตาม แนวคิดของ ซิมสัน และยิงเกอร์ (George E. Simpson and Milton Yinger, 1953: 20-26) ที่เสนอ แนวทางแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยโดยการผลักดันให้ชนกลุ่มน้อยยอมรับวิถีของชนกลุ่มใหญ่ โดยใช้ การบังคับผสมผสานโดยใช้กำลัง ดังนั้นฝ่ายรัฐจึงต้องใช้เวลาในการจงใจให้แนวร่วมผู้หลงผิด ยอมรับแนวทางการแก้ปัญหาในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการรวมกันแบบพหุสังคม (Pluralism) โดยใช้ นโยบายยอมรับความเท่าเทียมกันของทุก ๆ คนในสังคม ให้สามารถคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตน โดยไม่ขัดกับเจตนารมณ์แห่งชาติ รวมทั้งการให้สิทธิทางกฎหมาย (Legal protection) ด้วยการ ใช้ กระบวนทางกฎหมายเพื่อป้องกันตนเองโดยชอบธรรม หรือให้สิทธิพิเศษตามความเหมาะสม

ดังนั้นตัวผู้นำต้องเปิดใจให้กว้างมีการยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหลาย ๆ ฝ่ายตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ผู้นำต้องไม่มีทิฐิในการแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด และกลายเป็นเงื่อนไขที่เกิดจากความอยุติธรรมฝ่ายรัฐที่ใช้ความรุนแรง เช่น กรณีการเกิดเหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบ หรือกรณีการจับกุมนายแพทย์ แวมมาฮาดี แวดาโอะ และพรรคพวกอีก 2 คนในข้อหาเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายเงมารีอิสลามิยาห์ (JI) ในพื้นที่ จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ซึ่งภายหลังศาลอาญายกฟ้องเนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่ชัดเจนมีเพียงคำชัดทอด เรื่องดังกล่าวได้สร้างความโกรธแค้นในหมู่เยาวชนมุสลิมเป็นจำนวนมาก ต่อมา นายแพทย์ แวมมาฮาดี แวดาโอะ ก็ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา และปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งได้พูดถึงการปฏิรูประบบและกระบวนการยุติธรรมว่า เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การอุ้ม การเอาไปบังคับขู่เข็ญให้รับสารภาพ การเอาไปขังในเซฟเฮาส์ยืนยันว่ามีจริงเพราะโดนมาแล้วด้วยตัวเอง 2 วัน 3 คืนที่ถูกกักตัวอยู่ที่เซฟเฮาส์แห่งหนึ่ง จึงไม่อยากจะเห็นการจับกุมในลักษณะนี้อีก และไม่เห็นด้วยกับกฎหมายที่ออกมาในรัฐบาลชุดที่แล้วคือ พระราชกำหนด ฯ อยากให้รัฐบาลยกเลิก และใช้เครื่องมืออื่นที่คิดว่าการปราบปรามหรือควบคุมตัวเพราะว่า พระราชกำหนด ฯ ไม่ได้เป็นไปตามหลักนิติธรรมสากล เป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าพนักงาน (อ้างใน สมหมาย ปาโรจฉัตร 2540)

2.3 ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรกับการแก้ไขปัญหสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรกับการแก้ไขปัญหสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากได้แก่ นอกจากปัญหาการแบ่งแยกดินแดนแล้วมีปัญหาค่าอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย คือปัญหายาเสพติด ปัญหาค้าของเถื่อน ปัญหาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่เสียผลประโยชน์

การศึกษาพบว่า ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้มีปมเหตุในระดับโครงสร้างคล้ายปัญหาชนบทไทยในที่อื่น ๆ คือ ประสบปัญหาความยากจน ความโหดร้ายในการต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ จากอำนาจเศรษฐกิจภายนอก ความอ่อนค้อยทางการศึกษา ความไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ และความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม แต่ความขัดแย้งนี้ถูกทำให้เข้มข้นขึ้นอันตรายขึ้น เพราะความแตกต่างทางศาสนา ชาติพันธุ์ ภาษา และความเข้าใจทางประวัติศาสตร์อันถูกใช้เป็นข้ออ้างแห่งความรุนแรงได้ง่าย การเอาชนะปัญหาความรุนแรงใน

จังหวัดภาคใต้จึงจำเป็นต้องใช้ มาตรการทางการเมืองเป็นหลักโดยมุ่งจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างคนส่วนใหญ่กับคนส่วนน้อยทั้งในพื้นที่และในประเทศเพื่อแก้ปัญหา ระดับโครงสร้างและต่อสู้กับข้ออ้างแห่งความรุนแรงในระดับวัฒนธรรม

ดังนั้นจากการศึกษาจึงพบว่า ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นจากเงื่อนไข 3 ประการ คือ ประการแรกเป็นเงื่อนไขเชิงบุคคล ได้แก่การใช้อำนาจทางการเมืองปกครองที่ผิดหลักของการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดี การใช้ความรุนแรงโดยฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบและการตอบโต้ของฝ่ายรัฐด้วยความรุนแรง ประการที่สองเงื่อนไขทางโครงสร้างอันได้แก่ ความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมและลักษณะการปกครองที่เป็นอยู่ ปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่เข้มแข็งมีคนจนเป็นจำนวนมากขณะที่ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติกำลังผลักดันชาวบ้านเข้าสู่ความยากจนโดยไม่มีทางเลือก ปัญหาทางการศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนส่วนใหญ่มีพลังเอาชนะปัญหาการทำลายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาการลดลงอย่างต่อเนื่องของประชากรชาวไทยพุทธ ขณะที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูและปัญหาเกิดขึ้นในบริบทภูมิรัฐศาสตร์บริเวณชายแดนภาคใต้ของไทยและมาเลเซีย ทำให้เกิดการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้คนระหว่างสองประเทศอย่างแจ่มชัด ประการที่สาม เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะเฉพาะทางศาสนาและชาติพันธุ์ในพื้นที่คือ ศาสนาอิสลาม ภาษามลายูและประวัติศาสตร์ปัตตานีสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขในสังคมซึ่งทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงหรือทำให้ผู้คนไม่น้อยยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อาศัยเงื่อนไขทางชาติพันธุ์ผสมผสานกับศาสนา เป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของคนในนามของอัตลักษณ์ความเป็นมลายู เมื่อพิจารณาตามหลักภูมิรัฐศาสตร์ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีลักษณะทางกายภาพและสภาพสังคมแตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศไทยหลายประการ ประการแรกเป็นพื้นที่ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของประเทศ โดยมีอาณาเขตจังหวัดยะลา และนราธิวาสที่ติดต่อกับชายแดนของมาเลเซีย ประการที่สองประชากรของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูมุสลิม ซึ่งมีความสัมพันธ์ด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมใกล้ชิดกับประชากรในภาคเหนือของมาเลเซีย เช่น รัฐกลันตัน และตรังกานู แต่มีเชื้อชาติศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม แตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ประการที่สามเป็นพื้นที่ที่มีการต่อต้านอำนาจรัฐอย่างต่อเนื่อง ด้วยเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนาซึ่งคุกรุ่นจนไม่อาจยุติได้ภายใต้กระบวนการต่าง ๆ ที่รัฐบาลไทยดำเนินการอยู่ (อ้างใน วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน 2547) สภาพสังคมของประชากรสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กล่าวมา จึงมีลักษณะเสมือนว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่สำคัญกลุ่มหนึ่งของประเทศไทย รัฐบาลทุกสมัยจึงให้

ความสำคัญกับการปกครองดินแดนส่วนนี้ ขณะเดียวกันชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ส่วนหนึ่งก็พยายามเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของขบวนการชาตินิยมมาเลย์มุสลิมปิดตานีเพื่อแบ่งแยกดินแดน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนาด (นิโครธา) บุญนาค (2531) เรื่อง นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจากจากปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ นโยบายรัฐบาล ซึ่งตัวแทน องค์การอิสลาม (Organization of Islamic Conference - OIC) ที่มาประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2548 ยืนยันว่า สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่เรื่องศาสนาแต่อาจเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง และรวมถึงเรื่องความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (อ้างใน คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) 2548ก) โดยเฉพาะนโยบายรัฐบาลที่พยายามบูรณาการทางการเมืองและวัฒนธรรมไทยในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความไม่พอใจในกลุ่มชาวมลายูมุสลิม โดยเฉพาะชนชั้นสูง ผู้สูญเสียอำนาจและผลประโยชน์ เช่น การปฏิรูปการศึกษาโดยลดความสำคัญของระบบปอเนาะซึ่งมองว่าเป็นความพยายามสลายประเพณีและศาสนาของมาเลย์มุสลิมลงทำให้เกิดการต่อต้านนโยบายรัฐ นอกจากนี้ นโยบายการยกเลิกงานของ ศอ.บต.และ พตท. 43 เมื่อ พ.ศ. 2545 ทำให้การถ่วงดุลอำนาจของภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้ใช้กลไกอำนาจรัฐเกิดการเสียดุล ก่อให้เกิดปัญหารุนแรงเพิ่มขึ้น (อ้างใน ศูนย์ข่าวประชาสังคมด้านคอรัปชั่น 2548)

ปัจจัยภายในที่เป็นสาเหตุสำคัญได้แก่ การแก้ปัญหาโดยใช้นโยบายรุนแรง เช่น เหตุการณ์กรือเซะและตากใบ การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เช่น กรณีการหายตัวไปของนาย สมชาย นีละไพจิตร ประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม ก่อนจะถูกอุ้มหายไปได้พูดในงานสัมมนาแห่งหนึ่งว่า ผู้ต้องหาคิดปล้นปืนจากภาคใต้ 4 คน ซึ่งถูกนำมาสอบสวนที่กรุงเทพฯ ถูกทรมานกรรมสาหัสมีร่องรอยถูกทำร้ายหลายแห่ง นอกจากนี้จำเลยยังถูกตำรวจผู้สอบสวนปัสสาวะรดหน้า และเข้าปากด้วย (อ้างใน นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2547ข) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนาด (นิโครธา) บุญนาค (2531) ที่พบว่าปัญหาภาคใต้เกิดจากการกระทำของข้าราชการฝ่ายรัฐซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ชายแดนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแหล่งผลประโยชน์ที่สำคัญ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ผลจากการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 กลุ่มวาคะห์ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองสำคัญต่อมาสังกัดพรรคไทยรักไทยเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลพื้นที่ แต่ผลการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2548 ปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยไม่ได้รับการเลือกตั้งแม้แต่คนเดียวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องการแข่งขันทาง

การเมืองระหว่างฝ่ายพรรครัฐบาลและฝ่ายค้านในพื้นที่ พื้นที่ส่วนนี้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับมาเลเซีย ซึ่งมีผลประโยชน์ทางการค้าชายแดนชัดเจน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีทั้งสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและการค้านอกระบบซึ่งมีทั้งสินค้านิยามิ ยาเสพติด ผลประโยชน์ที่กล่าวมาก่อให้เกิดกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ทั้งกลุ่มการเมือง กลุ่มการค้าของเถื่อน กลุ่มค้ายาเสพติด หรือกลุ่มอิทธิพลในเรื่องอบายมุขต่าง ๆ คือสิ่งที่เป็นพื้นฐานของอำนาจและผลประโยชน์ภายในพื้นที่ ซึ่งพบว่ามีเรื่องเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนด้วยในเรื่องของการใช้อำนาจและอิทธิพลที่ไม่ถูกต้อง (อ้างในศูนย์ข่าวประชาสังคมด้านคอร์รัปชัน 2548)

สาเหตุของปัญหาจากปัจจัยภายนอก การดำเนินการของรัฐบาลต่อเหตุการณ์ในต่างประเทศ เช่น กรณีการสังหารไปร่วมกับกองกำลังนาชาดิที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับการค้าการร้าย และชาวมุสลิมที่มีทัศนคติเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐและชาติพันธมิตร เช่น กรณีติมอร์ตะวันออก อัฟกานิสถาน และอิรัก การจับกุมผู้ก่อการร้ายคนสำคัญ เช่น กรณีการจับกุมตัวนายฮัม บาลี รวมทั้งวิวัฒนาการของเหตุการณ์ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะความพยายามแยกตัวเป็นอิสระหรือปกครองตนเองในหลายประเทศ เช่น กรณีอาแจห์ อินโดนีเซีย กรณีแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro national Liberation Front- MNLF) ทางภาคใต้ฟิลิปปินส์ กรณีเชตเนียในรัสเซีย เคิร์ดในอัฟกานิสถาน และปาเลสไตน์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโลกอิสลามปัจจุบัน ความขัดแย้งระหว่างนิกายชีอะห์และสุนี่ ตลอดจนความนิยมใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาของมุสลิมหลายกลุ่ม โดยใช้ศาสนาอิสลามเป็นการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้กลุ่มบุคคลเหล่านั้น ปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ไม่มากนักน้อย สาเหตุสำคัญที่พบจากการศึกษาที่เป็นปัจจัยภายนอกก็คือ การก่อการร้ายสากลโดยพฤติกรรมก่อการร้ายปัจจุบันแตกต่างจากลักษณะเดิมชัดเจนเช่น กลุ่มอัลไกคาที่มีการขยายเครือข่ายไปทั่วโลก ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีขบวนการเจไอซึ่งมีการเลียนแบบกลุ่มก่อการร้ายที่เคร่งศาสนาอิสลามและยึดมั่นในอุดมการณ์ การแทรกซึมอาจผ่านกลุ่มเจไอหรืออาจเข้าถึงเยาวชนไทยที่ศึกษาในต่างประเทศ เป้าหมายมิใช่เพื่อการตั้งรัฐปัตตานีอิสระแต่ต้องการสร้างสหพันธรัฐอิสลามทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปกครองด้วยกฎหมายอิสลามอย่างเคร่งครัดตามแบบตาลิบัน (อ้างใน คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม 2548)

เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ.และประธาน คมช. (ไทยรัฐ 2550, 16 มกราคม) ซึ่งยืนยันว่ารัฐตัวหัวหน้ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบโดยกล่าวว่า นายมะแซ อูซึ้ง และ นายสะเป็ง เป็นแค่ระดับเล็ก ปัจจุบันไม่มีพวก พูโล บืออาร์เอ็น เบอร์ซาตุ สาเหตุเนื่องจากเราส่งเสริมการศึกษาน้อย จึงเกิดกลุ่มก่อการร้ายใหม่เข้ามาให้เงินทุนช่วยเหลือส่งคนเหล่านี้ไปเรียนแถบตะวันออกกลาง ที่มีการสู้รบกับอิสราเอล อิรัก อัฟกานิสถาน ปาเลสไตน์ คนเหล่านี้บางส่วนก็ไปร่วมรบ พอกลับมาที่ตั้งองค์กรใหม่ชื่อ บืออาร์เอ็น โคออดิเนต ปัจจุบันเด็กพวกนี้

มีอายุระหว่าง 20-35 ปี กำลังเข้มแข็งและมีอารมณ์ในการต่อสู้และมีการกระจายแนวร่วมมีการวางกำลังตามหมู่บ้านเรียกว่า RKK โดยมีภารกิจการแบ่งแยกดินแดนเพื่อปกครองตนเอง วันกาเดร์ เจ๊ะมาน (2548ข) กล่าวว่า “การลุกฮือขึ้นต่อต้านจากบรรดามุสลิมทั่วโลกทำให้ขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้รับแนวความคิดเชิงศาสนาเพิ่มมากขึ้น พวกอิสลามิสต์ทำงานกับพวกเนชั่นแนลลิสต์ใกล้ชิดมากขึ้นกว่าเดิมลัทธิแบ่งแยกดินแดนปัตตานีที่แข็งแกร่งมากขึ้นเป็นเพราะการผสมผสานกันระหว่างแนวคิดเรื่องศาสนาและการเมืองเข้าด้วยกัน”

จากการศึกษายังพบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือ การสร้างศรัทธาให้กับประชาชนไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ยังไม่เกิดขึ้นจึงก่อให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ซึ่ง อัสหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง ได้ให้ความเห็นว่า เมื่อมองลึกลงไปในพื้นที่จะเห็นความทุกข์ยากของ ทหาร ตำรวจ ที่ไม่รู้ว่าจะไปรบกับใคร ใครเป็นศัตรู เหตุร้ายที่เกิดขึ้น ที่สวมรอยฆ่ากันเองล้างแค้นส่วนตัว เกมการเมืองท้องถิ่นก็มี ตำรวจก็เหมือนละเลยการดำเนินคดีเมื่อดำเนินคดีไปแล้วสุดท้ายกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ก็มี ความน่าเชื่อถือในกลไกของรัฐมีน้อยทำให้ไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน งานด้านการข่าวก็เกิดความยากลำบากโดยเฉพาะแนวทางแยกนำออกจากปลาของฝ่ายทหารที่จัดการแยกแยะประชาชนทั่วไปกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ขณะเดียวกันรัฐก็ไม่ได้ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันข้ามกลับพยายามที่จะสร้างความเข้าใจที่ว่า มุสลิมที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการแบ่งแยกดินแดน ไม่รักประเทศ ไม่รักชาติ และมองว่าการแบ่งแยกดินแดนไม่ใช่ปัญหาหลักหากแต่รัฐบาลไม่เคยให้ความมั่นใจมากนักในการแก้ไขปัญหาอื่นในเรื่อง การศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ตลอดระยะเวลา 2-3 ปีที่มีแต่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา (อ้างใน บทความพิเศษ 2550, 1 มกราคม) ขณะเดียวกันการปกป้องคุ้มครองดูแลในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจึงไม่มีความรู้สึกปลอดภัยจากฝ่ายรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุมศักดิ์ นรารัตน์วงศ์ (2549) ซึ่งได้ศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนเรื่องราวที่เกิดขึ้นของผู้คนในห้วงยามวิกฤติของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าเหตุการณ์รุนแรงรายวันที่คร่าชีวิตผู้คนดังใบไม้ร่วงไม่ว่าเป็นชีวิตคนไทยพุทธ คนไทยเชื้อสายจีน หรือคนมุสลิมแม้กระทั่งฝรั่งต่างชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ข้าราชการ ฯลฯ ผู้คนถูกบีบคั้นด้วยอารมณ์ชนิดหนึ่งที่ยากจะเข้าใจ นักธุรกิจผู้ประกอบการ นักลงทุน ที่เกิดความไม่มั่นใจในการทำธุรกิจในพื้นที่หลายรายต้องปิดกิจการ ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เกิดความหวาดกลัว ความหวาดระแวงความไม่มั่นใจในชีวิตทรัพย์สิน เกิดความกดดันจนต้องย้ายถิ่นฐานออกจากพื้นที่ หรืออยู่ในพื้นที่ก็ไม่กล้าให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ เพราะกลัวถูกทำร้าย ดังนั้นแม้รัฐบาลจะทุ่มเทงบประมาณลงมาพื้นที่มากเพียงใดในเมื่อเหตุการณ์ไม่สงบ ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินยังไม่เกิดขึ้นจึงยากที่การพัฒนาจากรัฐสู่ประชาชน

จะบังเกิดผลสัมฤทธิ์ แต่กลับไหลสู่นักธุรกิจในพื้นที่หรือเกิดการทุจริตทำให้ประชาชนท้องถิ่นได้ประโยชน์น้อย

2.4 ปัจจัยข้อมูลด้าน อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอาชีพ กับแนวความคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีทั้งความสัมพันธ์ และไม่มีความสัมพันธ์กับแนวความคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีทั้ง 6 ด้านคือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 25-30 ปี สถานภาพส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรีหรือสูงกว่าและมีอาชีพที่หลากหลายแตกต่างกัน ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่าช่วงวัยดังกล่าวเป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยเบญจเพส มีสถานภาพโสดส่วนใหญ่ ประกอบกับวุฒิการศึกษาสูง และมีความหลากหลายอาชีพ จึงมีความกล้าที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามในขั้นตอนการให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ โดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยากจะให้รัฐบาลนำความสงบสุขสันติ ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ความยุติธรรมและความเสมอภาคมาสู่พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิเคราะห์การบริหารงานของรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับจะนำไปใช้ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน มีความจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมาก ผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหาร จะต้องสร้างความมั่นใจให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้

กฎหมายต้องไม่กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ และผิดหลักนิติธรรม เช่น การอุ้มฆ่า การซ้อมทรมานกรรมผู้ต้องหา

2) แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance)

เป็นแนวคิดที่มีหลักการสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เคารพสิทธิมนุษยชน และเป็นระบบซึ่งให้ความสำคัญแก่ประชาชน หากมีการนำไปใช้ก็เท่ากับว่ารัฐบาลได้ให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนอย่างตรงไปตรงมา รัฐบาลจึงควรตระหนักและปลูกฝังเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหาร นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

3) ผลจากความรุนแรงที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบกระทำ

เป็นม่านที่บดบังทำให้ทุกฝ่ายมองไม่เห็นทางเลือกทางการเมือง จึงมีความจำเป็นต้องยุติการใช้ความรุนแรงด้วยการเจรจาเพราะสังคมการเมืองไทยมีที่อื่นสำหรับทุกคน ทุกฝ่ายที่ไม่อาศัยความรุนแรงหรือตัดสติปัญญาการใช้ความรุนแรงเป็นหนทางบรรลุเป้าประสงค์ทางการเมืองของตน ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาภาคใต้จึงต้องมุ่งไปสู่การสร้าง “สันติสุข” คือสันติภาพและความสมบูรณ์พูนสุข หมายความว่า การดำเนินการในเรื่องนี้จะต้องมุ่งไปสู่การก่อให้เกิดความสงบและสันติสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน หรือการมีสันติภาพสำหรับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และยุทธศาสตร์นี้จะต้องสร้างความสมบูรณ์พูนสุขร่วมกันในหมู่ประชาชนที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าว การพิจารณาปัญหาจะต้องไม่กลายเป็นเรื่องของ “อารมณ์” จนครอบงำ “สติปัญญา” นำไปสู่กับดักสงครามการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กันเองด้วยกระบวนการปราบปรามแบบสุดขั้ว อันเป็นเสมือนหล่มลึกที่ทำให้ถอนตัวไม่ขึ้นในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้นำที่ฉลาดจะต้องตัดสติใจว่าเขาต้องการสงคราม หรือ สันติภาพและก็พร้อมที่จะได้รับสิ่งนั้นมา

4) รัฐบาลต้องดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์การเมืองนำการทหาร

ที่ครอบคลุมปฏิบัติการของรัฐทุกด้านให้ชัดเจน และมีใจเป็นเพียงยุทธวิธี เช่น ในด้านการหาข่าวเท่านั้นขณะเดียวกันต้องสร้างเอกภาพทางนโยบายความมั่นคงเพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ชัดเจนขึ้นว่าแต่ละหน่วยจะดำเนินการในเรื่องใด ระดับใด โดยมีการมอบหน้าที่ให้กลุ่มบุคคลดำเนินการในเรื่องการเจรจาเพื่อหาทางยุติปัญหาความไม่สงบให้ได้ ดังนั้นรัฐควรเร่งออกกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติรองรับการตั้ง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สอ.บต.) เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกหลักอำนวยการยุทธศาสตร์ของภาครัฐ ในพื้นที่ให้เป็นเอกภาพ รวมทั้งเป็นกลไกที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน ด้วยคำนึงถึงพื้นฐานการอยู่ร่วมกันอย่างถูกต้องเป็นธรรม และความเสมอภาคของคนในพื้นที่ โดยการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมความเชื่อแต่ละกลุ่มคน ศาสนาธรรม และเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งกระบวนการสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน และร่วมมือกัน

สร้างระบบการศึกษา การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ ระบบความยุติธรรม การกระจายอำนาจ และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความสมดุล ปลอดภัย สมานฉันท์ และการมีสันติสุขทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีกลไกภาคประชาชนที่สามารถส่งเสริมกระบวนการที่สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องเร่งสร้างความเข้าใจของสังคมให้ตรงกันในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ สื่อมวลชน ประชาคมมุสลิมโลกและประชาคมโลกโดยทั่วไป

5) ปัจจัยชี้ขาดของการยุติความไม่สงบคือประชาชน ดังนั้นความสำเร็จของงานมวลชนจะเป็นหลักประกันอย่างสำคัญต่อปฏิบัติการทั้งในเรื่องของการข่าวและยุทธการ ในความสัมพันธ์กับประชาชนฝ่ายรัฐจะต้องดำเนินการสามประการคือ เคารพประชาชน ช่วยเหลือประชาชน และคุ้มครองประชาชน เพราะรัฐที่ไม่ได้รับชัยชนะในสงคราม “แย่งชิงมวลชน” จะไม่ชนะในการต่อสู้ทางการเมืองอย่างแน่นอน

6) ในโลกปัจจุบันต้องยอมรับว่ารัฐในความหมายของรัฐสมัยใหม่ (Modern state) มิใช่องค์ประกอบที่ประกอบด้วยประชาชนที่มีเผ่าพันธุ์เดียวกันดำรงอยู่ ดังนั้นรัฐสมัยใหม่จึงประกอบด้วยพลเมืองที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ภายในรัฐนั้น ๆ กล่าวคือพลเมืองที่อาศัยอยู่มิได้มีลักษณะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียว หากแต่มีสภาพเป็นแบบหลากหลายเผ่าพันธุ์รวมตัวกันอาศัยอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองเดียวกันของรัฐบาล ประเทศไทยเองก็ได้อยู่นอกเหนือจากคุณลักษณะของรัฐสมัยใหม่ ประกอบกับเงื่อนไขความรุ่งเรืองที่เกิดจากประวัติศาสตร์ในอดีต ก่อนที่จะมาเป็นรัฐสมัยใหม่ที่มีอำนาจอธิปไตยครอบคลุมพื้นที่ที่ถูกรวมเข้ามาในช่วงของการก่อสร้างรัฐ (state formation) ยังคงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้แนวคิดอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนกลายเป็นเป้าหมายสูงสุดที่ยังคงดำรงอยู่ในหมู่คนรุ่นใหม่ไม่ได้แตกต่างจากอดีต อีกทั้งยังสามารถปลุกเร้าความรู้สึกของคนรุ่นใหม่ให้กระทำการรุนแรงด้วยเงื่อนไขความไม่ชอบธรรมซึ่งเกิดจากอำนาจรัฐ ความรู้สึกในหมู่ประชาชนชาวไทยมุสลิมเชื่อว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากภาครัฐนั้น ในความเป็นจริงฝังรากลึกและมีพัฒนาการที่ควบคู่กับประวัติศาสตร์ของพื้นที่มาโดยตลอดความรู้สึกเช่นนี้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัจจัยชี้ขาดชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ของกลุ่มผู้ก่อการ คือปัญหาความไม่เป็นธรรมและการสนับสนุนของประชาชน ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิธรรมและไม่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ฝ่ายรัฐผู้ซึ่งที่มีอำนาจในระบบกระบวนการยุติธรรมและระบบการดำเนินคดีอาญา จะต้องตระหนักในการสร้างกระบวนการให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นให้ได้ เพื่อไม่ให้เกิดแนวปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เช่น การตรวจค้น โดยไม่มีหมาย การจับก่อนสอบสวนที่หลัง การควบคุมตัวเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจ การไม่เคารพสิทธิของผู้ต้องหา เช่น

สิทธิในการมีทนายและผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมอยู่ด้วยในระหว่างการสอบสวน การใช้อำนาจนอก
ระบบกฎหมาย เช่น การลักพาตัว หรือแม้กระทั่งการที่เจ้าหน้าที่รัฐตั้งหาผู้ต้องสงสัยโดยไม่ใช้
กระบวนการยุติธรรม (วิสามัญฆาตกรรม) หากฝ่ายรัฐสามารถให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้
ยุทธศาสตร์การเมืองนำการทหารก็จะได้ผล ความรู้สึกเชื่อมั่นไว้วางใจรัฐ และให้ความร่วมมือกับ
เจ้าหน้าที่รัฐจะมีมากขึ้น เพราะสิ่งสำคัญอย่างมากในความสำเร็จของการต่อต้านการก่อความไม่
สงบก็คือ ข้าราชการที่ซื่อสัตย์และมีความสามารถ โดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้กฎหมาย เมื่อการ
แย่งชิงมวลชนประสบผลสำเร็จ แกนนำและสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบซึ่งมีจำนวนน้อย
มากเมื่อเทียบสัดส่วนกับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะลดอิทธิพลบทบาทลงไป
สถานการณ์ความรุนแรงในปัจจุบันก็จะเกิดขึ้นได้ยาก

7) ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ในการแก้ไขปัญหสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ ต้องไม่นำปัญหาดังกล่าวมาเป็นเกมทางการเมืองโดยใช้ชีวิตของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
ตำรวจ ทหาร และประชาชนผู้บริสุทธิ์มาเป็นเดิมพัน ไม่ว่าจะเป็นการหาเสียงเพื่อตนเองหรือพรรค
พวกในทางการเมือง การมุ่งแสวงหาผลประโยชน์แอบแฝง หรือการมุ่งหวังผลประโยชน์ที่จะ
ได้รับจากการทุ่มงบประมาณของรัฐบาลที่ได้รับการอนุมัติเข้าไปแก้ไขปัญหา

3.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) ผลจากความอ่อนแอของระบบการศึกษาสามัญ ทำให้ประชาชนในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้จะประสบปัญหาในการได้งานทำ จากการศึกษาพบว่าในปี 2545
ประชากรในวัยเรียนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้
เพียงร้อยละ 2 ในด้านคุณภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทั่วประเทศโดย
กระทรวงศึกษาพบว่า นักเรียนจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้คะแนนต่ำกว่านักเรียนในภาคอื่น
ๆ ในทุกวิชา ยกเว้นภาษาอังกฤษ ผลก็คือเด็กไทยมุสลิมประมาณ 2 ใน 3 จะถูกผู้ปกครองส่งไปเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในปัจจุบันแม้ว่านักเรียนไทยมุสลิมสามารถเรียนสามัญศึกษาควบคู่กับ
การเรียนศาสนาได้แล้วก็ตามแต่อคติที่มีต่อกันระหว่างรัฐและชุมชนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู
ยังคงมีอยู่ โดยฝ่ายชุมชนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูมักมองว่า รัฐจะใช้การศึกษาภาคบังคับเป็น
เครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายูมุสลิมให้หมดสิ้นไป ฝ่ายรัฐก็มองสถาบันการสอนศาสนาที่
ชุมชนตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันศึกษาปอเนาะว่า เป็นแหล่งเพาะอุดมการณ์แบ่งแยก
ดินแดนและอุดมการณ์อิสลามที่ใช้ความรุนแรง นักการเมืองหรือข้าราชการบางคนที่ยังไม่เข้าใจ
ปัญหาออกมาวิพากษ์วิจารณ์เสนอให้ปิดสถาบันที่ชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ภูมิใจ อีก
ด้านหนึ่งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบก็เลือกที่จะโจมตีเป้าหมายที่เป็นสถานศึกษาและบุคลากรด้วยการ
เผาทำลายโรงเรียนและลอบทำร้ายครู กระทรวงศึกษาของรัฐและหน่วยงานความมั่นคง

และคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องหันมาศึกษาเรื่องนี้ให้จริงจังเพื่ออุดช่องโหว่ของความแตกต่างด้านการศึกษาโดยการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ (model school) ให้เป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการโรงเรียนที่บูรณาการการศึกษาสามัญและอิสลามศึกษาในระดับประเทศ รวมทั้งการพัฒนาสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มืออย่างเพียงพอ รวมทั้งการขีดช่วนให้นักเรียนที่จบการศึกษาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถพัฒนาทักษะเพิ่มเติม เพื่อให้มีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าไปศึกษาต่อสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพได้ รวมทั้งผู้ที่จบการศึกษากฎศาสนา รัฐบาลควรจัดเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลเหล่านี้เพื่อไม่ต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศ รวมทั้งการให้ทุนต่างประเทศที่ไม่ใช่ด้านศาสนาอย่างเดียว

2) ปัญหาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องใหญ่ ในกระบวนการนโยบายเพราะเกี่ยวข้องกับคนมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกแห่งอำนาจรัฐ ได้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองตำรวจ ทหาร และเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติอื่น ๆ ที่เป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น กระบวนการยุติธรรมมักจะขาดการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสม และมีปัญหาระดับวัฒนธรรมคือทัศนคติเชิงอำนาจซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐคุ้นเคยมานาน การบังคับใช้กฎหมายด้วยความไม่เป็นธรรมเป็นจึงสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหาในภาคใต้แก้ไขได้ยากทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ก็เพราะสาเหตุนี้ เห็นสมควรให้ผู้บริหารภาครัฐได้ดำเนินการสร้างข้าราชการพันธุ์ใหม่ที่เต็มไปด้วยคุณธรรม มีเมตตาธรรมมีความซื่อสัตย์และเข้าใจปัญหาภาคใต้ลงไปทำหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ควรมีการเผยแพร่และถ่ายทอดให้ประชาชนในพื้นที่ ๆ ได้ทราบ ในเรื่องผลการวิจัยอันจะส่งผลให้ประชาชน มีความรู้สึกรู้ว่ายังมีบุคคลหรือสถาบันการศึกษาที่เอาใจใส่ดูแล และให้ความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ผู้ที่สนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องในลักษณะเดียวกันนี้ ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

3.2.1. ควรศึกษาในเรื่องขวัญกำลังใจ ของเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจะได้รับความรู้สึกตลอดจนแนวคิดของผู้ที่ไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งเกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

3.2.2 ควรศึกษาในเรื่องความต้องการทางด้านการเมือง การปกครอง ที่แท้จริง

ของประชาชนในสามจังหวัดภาคใต้เพื่อจะได้มีแนวทาง หรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
อย่างยั่งยืน